

Djurstudier, kritiska perspektiv, ”rapid ethnography” och hjältehundar

BO NILSSON är professor i etnologi och verksam vid institutionen för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet. Hans forskning är i stort inriktad på ruralitet, rurala uppror och rural mobilisering ur skilda perspektiv. Ett sentida intresse handlar om kritiska djurstudier.

Titeln till denna artikel kan nog sägas sakna den precision som vanligtvis efterfrågas i vetenskapliga sammanhang, men den har sin förklaring. Jag har under senare tid lyft ”kritiska djurstudier” i samtal med vänner och kollegor och mött ganska entydiga reaktioner som att det handlar om extremister, fundamentalister, ideologi i stället för vetenskap, etc. Detta väckte min nyfikenhet. Jag var helt enkelt tvungen att ta reda på mer om Critical Animal Studies (CAS). Min ambition här är att förmedla mina första försök att orientera mig på detta fält och också att tillämpa idéer därifrån i en tentativ studie av hur hundar skildras i svenska medier – därav den något oprecisa titeln. Men jag börjar något bredare.

DJURSTUDIER OCH KRITISKA PERSPEKTIV

Forskningen om djur och om människors relation till djur är tämligen omfattande. Här figurerar begrepp som Animal Studies (AS) och Human Animal Studies (HAS). Gränsdragningen mellan dessa forskningsfält är inte uppenbar, eftersom båda är flervetenskapliga och många gånger tycks överlappa varandra. Men medan den förstnämnda innefattar studier av just djur, är den senare mer inriktad på relationen mellan djur och människa, och hur djurs liv utgör en del av mänskliga samhällen (se DeMello 2012).

Bland sentida svenska kulturforskare som intresserat sig för djur i relation till människa och samhälle kan nämnas Ekström (2017) som har studerat hummerns kulturella betydelser. Simon Ekström har också tillsammans med Lars Kaijser redigerat antologin *Djur. Berö-*

rande möten och kulturella smärtpunkter (2018) som handlar om hur olika djur väcker människors känslor och engagemang. Andra forskare är Holst (2011), som har lanserat ett projekt om hundar baserat på autoetnografisk metod, och Winroth (2011) som diskuterat uppdelningen mellan djuriskt och mänskligt, och de hybrider som uppstår däremellan. Medan Åkesson (2005) har intresserat sig för de ritualer som omger sörjandet av döda husdjur, har Ganetz (2010; 2012) studerat djur i naturprogram. Här kan också nämnas Flinteruds (2013) studie av ett djurs symboliska betydelse och Hyltén-Cavallius (2015) intresse för gestaltningar av stora utdöda djur (dinosaurier) som en projektionsyta för samtida föreställningar. Thorsén (2013; 2014) har på liknande sätt undersökt djurs betydelser i museisammanhang.

Att djur återkommande konstrueras som "de andra" har uppmärksammats i internationella mediestudier. Djur beskrivs som skadliga, främmande och inkräktande (Kalof & Amthor 2010). Enligt Packwood Freeman (2009) objektifieras djur diskursivt, vilket sker genom kommodifiering, samt genom att varken erkänna djur som emotionella varelser eller som innehavare av ett egenvärde. Ibland är det specifika djur som pekas ut, t.ex. duvor som har liknats vid "rats with wings" (Jerolmack 2008), men också björnar (Sakurai, Jacobson & Carlton (2013) och pumor som främst förknippas med hot, faror och risker (Wolch, Gullo & Lassiter 1997). Djur som anses vara "out of place" är extra utsatta (Alexander & Quinn 2011).

Den gränsdragning mellan människa och djur, som ovanstående studier uppmärksammar, har kritiserats av Peter Singer; en tidig inspirationskälla för kri-

tiska förhållningssätt till människa–djurrelationer. Singer har både dekonstruerat och rekonstruerat den etablerade binära oppositionen mellan människa och djur (natur). Han kan sägas stå för en form av traditionell djurrättsteori, där likheten mellan människa och djur framhålls på moraliska grunder (Singer 1975). "Likhet" avspeglas även i mer sentida studier av husdjurs "personhood", vilket kommer till uttryck när människor attribuerar personlighet på sina husdjur och ser dem som medvetna sociala aktörer (Sanders 1993). Betoningen av djurs "personhood" har emellertid fått möta kritik:

Instead of focusing upon notions of "personhood" we need to recognize the continuity of all life forms and value beings for their own intrinsic worth, autonomy and difference rather than on the basis of their similarity to humans (Fox 2006:527).

Här påpekas att olika livsformer inte ska bedömas utifrån deras likhet med människan, utan på grundval av deras inneboende värde. Detta överensstämmer med förekommande perspektiv inom kritiska djurstudier (CAS), vilket utgör ett flervetenskapligt forskningsfält som utvecklades vid 2000-talets början. Fältet utgjorde en reaktion på den "mainstreaming" och apolitiska utveckling som ansågs känneteckna många djurstudier (Pedersen 2011).

Kritik riktades både mot "traditionella" djurstudier och samhällets exploatering av icke mänskliga djur. Kritiska djurstudier kan vidare sägas ha paralleller till posthumanistiska idéer som ifrågasätter den antropocentrism som präglat mängden forskning.

Det finns dock de som hävdar att posthumanism och kritiska djurstudier inte alltid är kompatibla, eftersom posthuma-

nismen trots allt tenderar att reproducera en antropocentrisk världsbild (Pedersen 2011).

En omdiskuterad inspirationskälla för kritiska djurstudier har varit Donna Haraway. Hon kan sägas befinna sig i en posthumanistisk tradition, men är inte lika explicit politisk som vissa kritiska djurforskare. Haraway har intresserat sig för relationen mellan människa och djur (hund), och menar att denna inte enbart kan handla om skillnad, dominans eller idealiseringar av djuret. Istället ska relationen förstås i termer av:

...an inter-subjective world that is about meeting the other in all the fleshy detail of a mortal relationship with all its inevitable comic and tragic mistakes in the permanent search for knowledge of the intimate other (Haraway 2003:24).

Den kritik som riktats mot Haraway och andra posthumanister har handlat om att de bär upp idén om "subject boundary dissolution"; ett upplösande av gränser mellan mänskliga och icke mänskliga subjekt. Denna upplösning är dock, menar Pedersen (2011), aldrig symmetrisk eller oskyldig, eftersom den hela tiden sker på människans villkor. Men trots denna kritik kan sägas att Haraway har varit inflytelserik, inte minst som bollplank för perspektiv inom CAS.

I linje med kritiken av antropocentrism vill kritiska djurforskare motverka exploatering, förtryck och dominans av djur samt visa på negativa effekter av människans traditionella förhållningssätt till djur. Det handlar om att människan tar sig rätten att utrota så kallade skadedjur, såsom råttor (Jarzebowska 2018), att aktiviteter som fiske bortser från fiskars lidande (Gadenne 2018) samt att industriell djurproduktion förbiser grundläggande

etiska krav (McCance 2013). Den frigörelse som eftersträvas inom CAS behöver dock inte innebära att människans nära relation med djur ska upphöra. Däremot bör relationen i högre grad bygga på reciprocitet och erkännandet av att djur har agency (se t.ex. Meijer 2018).

Kritiska djurstudier kan vidare relateras till föreställningar om det hållbara samhället, där människors förhållningssätt till djur ses som en viktig indikator. Måhända skulle Leo Tolstoy hållit med om detta då han skrev: "Så länge det finns slakterier, kommer det finnas slagfält" (efter Pöllänen & Osika 2018:138). Vad som sägs motverka hållbarhet är speciecism, tendensen att prioritera den egna arten gentemot mot andra arter (Ricard 2016), och karnism, ett slags köttätandets ideologi som legitimerar köttkonsumtion och rationaliserar bort det lidande som djur utsätts för i djurindustrin (Joy 2014).

EN MINDRE STUDIE AV HJÄLTEHUNDAR I MEDIER

Inspirerad av kritiska djurstudier påbörjade jag hösten 2018 en tentativ studie av hur hundar framställs i medier. Valet av hundar var något slumpartat, men kan nog både kopplas till att jag själv har hund och att hundar gärna uppmärksammas i djurstudier. Jag utgick ifrån mediearkivet retriever.com och genomförde sökningar (180912) på "hund" (659 629 träffar), "brukshund" (1 154 träffar), "polishund" (22 443 träffar) och "draghund" (4 273 träffar). Av mer eller mindre en slump stötte jag på begreppet "hjaltehundar", vilket gav 281 träffar (mellan 1996 och 2018). Det var ett relativt litet material kvantitativt sett, men visade sig ha vissa fördelar med tanke på att jag – inspirerad

av ett slags "rapid ethnography" – omgående ville kunna testa kritiska djurperspektiv på ett mindre material. Dessutom tycks medierapportering om hjältehundar spegla liknande förhållningssätt till djur som andra materialkategorier samtidigt som relationen mellan människa och djur (hund) ställs på sin spets. Detta passade mig bra eftersom den fråga jag har utgått ifrån är hur mediematerial om hundar reproducerar en antropocentrisk världsbild.

NÅGRA INLEDANDE INTRYCK AV MATERIALET

Medieskildringar av hjältehundar har en tämligen likartad karaktär. De berättar om hundar som har utfört vad som kan kallas för hjälteedåd, dvs. de har gjort någonting extraordinärt eller märkvärdigt. Det handlar om livsavgörande insatser som att hämta hjälp vid bilolyckor, förhindra brott, stoppa alligatorattacker och rädda barn från att drunkna (se t.ex. *Expressen* 051028; *Sydsvenskan* 020411; *Epoch Times* 180314). En extraordinär insats tillerkändes hunden Max, som trots att han beskrivs som döv och nästan blind stannade hela natten tillsammans med en vilsegången treårig flicka (*Piteå-Tidningen* 180514). I detta fall är det en traditionell hundegenskap som står i fokus, hundens trofasthet mot människan eller hunden som "människans bästa vän".

I materialet finns också inslag av mystifiering, dvs. att djurs förmågor anses gå utöver människans fattningsförmåga. De tycks kunna uppfatta sådant som människans sinnen inte är kapabla att göra. Ett exempel är hunden Kalle som följer med matte på hennes rundor i hemtjänsten, och som vid ett tillfälle och bland flera människor direkt sökte upp en svårt can-

cersjuk man "och lade huvudet i hans knä. Det var precis som att Kalle kände av var han behövdes och vad han kunde hjälpa till med" (*Expressen* 070320). Kalle tillskrivs således en speciell förmåga, näst intill övernaturlig, med vars hjälp han direkt kan uppfatta vem som är i nöd.

Berättelserna innefattar också ett överraskningsmoment. Ågarna blir överraskade över att deras stillsamma och loja hund helt plötsligt agerar beslutsamt, vilket avspeglas i en artikel om 12-åriga Louie. Han hade "levt nästan ett helt hundliv och blivit lite trött och slö med åren" när han helt plötsligt var försvunnen från sitt hem. Det visade sig senare att Louie hade smitit iväg för att rädda granens bortsprungna hund som låg fastklämd under en hög med grenar (omtalat. nu 171024). Ett annat närliggande tema är att hunden räddar människor "i grevens tid", just innan katastrofen är ett faktum. Här handlar det om en väletablerad medial strategi – dramatisering – genom vilken anspelningar på tidsnöd och hotande tragedier får händelseförloppet att framstå som extra uppskakande. Ett exempel på detta är berättelsen om hunden Belle som belönades efter att ha larmat räddningstjänsten via mobiltelefon då husse kollapsat på grund av insulinchock (*Aftonbladet* 060622).

Vad som dessutom framhålls i materialet är hundar som inte bara hjälper människor, utan också offrar sig för dem. Ett fall är hämtat från USA, där hunden Rex konfronterade inbrottstjuvar och blev skjuten med tre skott. Husse som hade gömt sig i en garderob klarade sig tack vare hundens självupppoffrande beteende (TV4 180224). Hundar tycks också genom att offra sig för andra kunna göra ett slags karriär och fungera som symboler för någonting större (jfr Flinterud 2013).

Detta avspeglas i en artikel om den i Afghanistan herrelösa gatukorsningen Rufus som blev en självutnämnd vakthund på en amerikansk militärbas. Där räddade han 50 soldater genom att attackera en självmordsbombare och blev efter det "hela USA:s hjältehund" (*Metro-Skåne* 101211) och en nationell "nyckelsymbol".

ANTROPOMORFISM OCH KRITISKA PERSPEKTIV

Ett genomgående kännetecken på materialet är utöver det ovan nämnda *antropomorfism* – ett fenomen som diskuterats av många kulturforskare (se t.ex. Daston & Mitman 2006) och som innebär att djur tillskrivs mänskliga egenskaper. Jag ska ge några exempel på antropomorfism, men än viktigare ur ett kritiskt perspektiv blir att diskutera effekterna av förmänskligandet; följderna av att människan utgör måttstock även för djur.

Förmänskligandet kan handla om att hundar ges mänskliga namn och har egna facebookkonton (*Sydöstran* 120228), men också tillskrivs specifika känslor och egenskaper. Det sägs t.ex. att hunden Nova "blir deppig om hon inte får jaga" (*Land.se* 161128), att hunden Lazer är "matglad" (Sveriges Radio Västernorrland 160909) och att "Hunden Smulan försökte lyfta upp Maria Isaksson Fors när hon låg skadad på marken. 'Det var som en hjältehund från en tecknad film.'" (*Norrbottens-Kuriren* 161126)."Deppig", "matglad" och "lyfta upp" är ord som anspelar på människors värld, och som är av betydelse för hur hunden förstås.

Hundars beteenden ges också mänsklig karaktär, vilket framgår av ett inslag om blandrashunden Kabang som "kastade sig framför en motorcykel och räddade två flickor i staden Zamboanga City" (*Afton-*

bladet 121013). Det dramatiska i att hunden medvetet tycks ha "kastat sig" framför motorcykeln förstärks av att den blev så svårt skadad att den skickades till specialistvård i USA. Den här typen av skrivelser kan, i linje med vad jag nämnde i inledningen, förstås i termer av att människor attribuerar hundar "personhood" (jfr Sanders 1993), vilket innebär att hundar tillskrivs personlighet och förmåga till överlagt handlande utifrån de människoliknande egenskaper som de anses uppvisa. Detta är också vad som har kritiserats inom CAS (se Fox 2006), att djur värderas främst utifrån deras likhet med (civiliserade) människor, inte på grundval av att de är levande varelser bland andra.

Materialet förmedlar också föreställningar om hundarnas extraordinära fysiska och psykiska förmåga. De arbetar outtröttligt, har en otrolig arbetsglädje och ger inte upp i första taget (se t.ex. *Aftonbladet* 180828): "– Hon längtar efter jobbet, ingen är så arbetsvillig som Livia" (Sveriges Radio Stockholm 160824). Kännetecknande för den här typen av skrivelser är ett slags *idealisering* av (vissa) hundar (jfr Haraway 2003; se även Thorsen 2013). De framstår som föredömen för andra hundar, vilket också underbygger myten om den ideala hunden som innebär att andra hundar och hundbeteenden indirekt döms ut (jfr Jackson-Schebetta 2009). Samtidigt finns uppenbara likheter mellan den ideala hundens tillskrivna positiva egenskaper och traditionella eftersträvarvärda egenskaper även hos människor, exempelvis lojalitet, arbetsvillighet och uppoffrande arbete. Hunden (och antropomorfism) ingår således i konstruktionen av det "mänskliga" (jfr Ganetz 2012) samtidigt som djuret värderas utifrån detta, dvs. utifrån dess

förmåga att iscensätta ideal ”mänsklig-
het”, inte ”djuriskhet”.

Hundens värde kan också sägas vara knutet till dess prestationer. Det är just genom att vara plikttrogen, att arbeta oförtröttligt och hjälpa människor som den framstår som god och nyttig. Det sistnämnda, att hundar för att kunna definieras som hjältar måste ha hjälpt människor – exempelvis genom att lyfta sin matte ur en svår depression (Sveriges Radio Västernorrland 160909) eller stötta svårt sjuka med hjälp av speciella förmågor (se ovan) – gäller med något enstaka undantag. Detta kan framstå som självklart för ett ”hjaltehundmaterial”, men genom att det krävs extraordinära prestationer *i relation till människor* för att ”hjalte” ska framstå om ett relevant begrepp även för en hund är det återigen föreställningar om mänsklighet som villkorar hundens status. Något hårdraget kan således sägas att hundar inte ges något värde ”i sig” (jfr Packwood Freeman 2009), utan avgörande är vad hunden be-

tyder i relation till människor. Människan och dennes intressen utgör således den måttstock mot vilka hunden och dess prestationer bedöms.

Uppskattade prestationer eller önskvärda egenskaper avspeglas också i namngivningen av hundar. Ett exempel är Attack som tillhör en polishund (se *Aftonbladet* 100717), och som förväntas kunna gå just till attack när så krävs. Här finns således en direkt koppling mellan hundens namn och vad som förväntas av den. Detta kan nog också sägas om polishundarna ”Tiger” (ttela 120510) och ”Hulken” (SVT Blekingenyt 150128). Noterbart här är att det tycks vara ”djuriska” egenskaper som dessa namn anspelar på, inte mänskliga. Men samtidigt alluderar de på en traditionell maskulinitet (Nilsson 1999). Det handlar om hundar som idealt sett är orädda och handlingskraftiga, och som förväntas kunna agera obehjälpligt och *till människans fördel* i hotfulla situationer. Detta avspeglas i ett reportage om hunden George som sägs ha räddat

*Den röda, vackra irländska settern borde väl räknas till de "goda" hundarna.
Illustration ur Handbok för hundvänner af C.R Sundström, Stockholm Hugo Gebers förlag, 1889.*

fem barn vilka hade attackerats av en pitbullterrier: Han "tvekade inte en sekund innan han begav sig in i en våldsamt närkamp med den blodtörstiga besten. En kamp som kom att kosta George livet" (Nyheter24 090211). George fick sedan en utmärkelse på grundval av att han "var en liten hund med ett lejons mod" (Nyheter24 090211). Här skulle beskrivningen av George lika gärna kunna ha gällt en heroisk människa (eller heroisk manlighet).

Det händer också att hundar beskrivs i mer maskinliknande ordalag. Detta är mindre vanligt, men det förekommer. Som exempel kan nämnas att polishunden Nisse – som spårade upp en kabeltjuv – liknas vid en arbetsmaskin av sin husse: "Nisse är fantastiskt duktig på att spåra och en riktig arbetsmaskin" (GT 180122). Nisse sägs också vara en mycket kompetent hund med unika egenskaper. Ett annat exempel på en maskinliknande metafor är när hunden Jago sägs "automatiskt" börja spåra så snart han får på sig sin spårsele (*Expressen* 161203). Här finns paralleller till Descartes som gjorde en tydlig uppdelning mellan människa och djur, och där den senare betraktades mer eller mindre som en maskin eller automat. Djur ansågs i linje med kristendomen sakna själ och därigenom också tankar och känslor.

Men parallellen till Descartes ska inte överdrivas, eftersom en uttalad cartesianisk dualism inte kan sägas präglade materialet i stort. Däremot så görs återkommande gränsdragningar mellan djur och människa. Hundar tillskrivs visserligen ett slags personlighet, men det är bara hundar – vilket också påpekades ovan – med fördelaktiga egenskaper enligt en mänsklig mall som uppskattas och som kan utnämnas till hjältehund. Andra hunder,

t.ex. pitbullterriern i exemplet med hjältehund George ovan, förblir en anonym och aggressiv varelse (en "blodtörstig best") som inte vinner människans uppskattning och som mest förknippas med fara och hot (jfr Wolch, Gullo och Lassiter 1997). Hunden är möjligtvis människans bästa vän, men det är människan (mänsklighet) som villkorar denna vänskap.

Men om människan är hundens måttstock, hur kan man då förstå hjältereportage där hundar har gjort insatser för andra djur? Hundar som räddar andra hundar är få i materialet, men de får ofta stor uppmärksamhet, vilket framgår av följande exempel: "I Chile har en ny hjälte sett dagens ljus. En hund som räddar en annan hund från döden har fått enorm uppmärksamhet" (SVT Play Rapport 081209). Här kan man fråga sig varför detta får sådan uppmärksamhet? Är det för att hundar tycks kunna känna medkänsla och empati med andra levande varelser? Men oavsett varför är det människor eller ekonomiska intressen som de ytterst tjänar. Agrias utmärkelse "Årets Hjältehund 2009" gick till hunden Jenna som efter en viss kamp hade lyckats få mattes uppmärksamhet och 160 kor kunde räddas från att brännas inne. Matte var stolt enligt *Norrbottens-Kuriren* (091120), men även försäkringsbolaget kunde glädja sig åt sparade försäkringspengar.

NÅGRA AVSLUTANDE FRASER

Det är förstas svårt att på grundval av en liten mediestudie säga någonting generellt om möjligheterna med CAS, men för min del har detta fält erbjudit en intressant perspektivförskjutning. Detta gäller inte

minst frågor om makt, att genomgående behandla relationen mellan människa och djur/hund som en maktrelation. Det är människor som tar hand om hundar, öppnar sina hem för hundar samt äger och uppfostrar hundar. Hunden är således utlämnad till människors goda vilja, och i de fall ingen förbarmar sig över hittehundar, hundar i hundstall eller folkilskna hundar hotar avlivning (begrepp som "hittehundar", "folkilskna hundar" etc. är intressanta, eftersom de i sig säger något om (makt)relationen mellan människa och djur).

Hunden livsvillkor är således bestämda av människans föreställningar om vem som har rätt att leva. Eller som Petter Larsson skriver i en essä i *Aftonbladet* (2017) med hänvisning till både Karin Dirke och Mats Carlbom; hunden har haft olika funktioner genom historien, men inte alltid som subjekt. Vissa är kända genom sina ägare, såsom Hitlers schäfer, andra har fungerat som accessoarer eller som symboler för grymma djur-experiment. Genomgående är också att hunden ska anpassas till människans värld, oavsett om det har skett med våld, lydnadsträning eller sofistikerade kommunikationsmetoder.

Eller som det handlar om här, att hunden som hjälte är villkorad av dess värde för människor och deras önskemål, inte av dess värde som en levande varelse bland andra på denna planet.

Här kan det vara lämpligt att hänvisa till Herzog (2010) som behandlar Andrew Rowans paradox; det faktum att inkonsistens är det enda konsistenta i människans relationer till andra arter. Att omsorg om husdjur, köttätande och djur-experiment existerar sida vid sida är exempel på det. Denna inkonsistens speglas också i materialet till min tentativa med-

iestudie. Det är bara vissa hundar, de som uppvisar lämpliga egenskaper ur människans perspektiv, som representerar "goda" hundar. Det är också bara de som tillskrivs önskvärd subjektivitet. Övriga utgör stafflagefigurer eller representerar "ond" djuriskhet (jfr Kalof & Amthor 2010) i avsaknad av både passande emotionalitet och värde (jfr Packwood Freeman 2009); ett förhållningssätt som ytterst innebär att bortse från att inter-relationen mellan människa och djur egentligen konstituerar båda parter identitet och "natur".

Att CAS – som berördes i inledningen – väcker känslor kan nog handla om att behandlingen av djur utgör en mer eller mindre öm punkt för många människor. Återkommande mediereportage från djur- och pälsindustrin visar att relationen mellan människa och djur uteslutande formas av människans behov och ekonomiska intressen, och uppvisar påtagliga etiska betänkligheter. Att företrädare för CAS både tydliggör dessa betänkligheter, ifrågasätter människans självpåtagna särställning i världen ("human exceptionalism") och illustrerar vad en mer etiskt präglad människa-djur-relation verkligen skulle kräva i form av uppoffringar och livsomställningar, kan vara en orsak till människors avståndstagande.

REFERENSER

- Alexander, S.M. & Quinn, M. S., 2011. "Coyote (*canis latrans*) interactions with humans and pets reported in the Canadian print media (1995–2010)", i *Human Dimensions of Wildlife*, 16:345–359.
- Daston, Lorraine & Mitman, Gregg (eds.), 2006. *Thinking with Animals: New Perspectives on Anthropomorphism*. New York: Columbia University Press.

- DeMello, Margo, 2012. *Animals and Society: An Introduction to Human-Animal Studies*. New York: Colombia University Press.
- Ekström, Simon, 2017. *Humrarna och evigheten: Kulturhistoriska essäer om konsumtion, begär och död*. Göteborg: Makadam.
- Flinterud, Guro, 2013. "Kongen av Arktis – Isbjörnen Knud som internasjonalt klimasymbol", i *Internasjonal Politikk*, 71(4), 591–600.
- Fox, Rebekah, 2006. "Animal behaviours, post-human lives: Everyday negotiations of the animal-human divide in pet-keeping", i *Social & Cultural Geography* 7(4):525–537.
- Gadenne, Donelle, 2018. "Fishing in fiction: A critical animal studies analysis of fishing in two examples of popular fishing literature", i *Journal for Critical Animal Studies*, 12(4):54–78.
- Ganetz, Hillevi, 2012. *Naturlikt: Människor, djur och växter i SVT:s naturprogram*. Möklinta: Gidlunds förlag.
- Gantez, Hillevi, 2010. "Döda djur och vita män: Framställningen av djur i de tidiga naturprogrammen", i *Tvårsnitt*, nr 2.
- Herzog, Hal, 2010. *Some We Love, Some We Hate, Some We Eat: Why it is so Hard to Think Straight About Animals*. HarperCollins.
- Haraway, Donna, 2003. *The Companion Species Manifesto – Dogs, People and Significant Otherness*. Chicago: Prickly Paradigm Press.
- Holst, Susanne, 2011. "Mitt liv som (med) hund: En autoetnografisk projektide", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 20(3–4): 32–34.
- Hyltén Cavallius, Sverker, 2015. "Stora? Utdöda? Djur? Tre frågor till naturhistoriska gestaltningar", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 24(3–4):65–75.
- Jackson-Schebnetta, Lisa, 2009. "Mythologies and commodifications of dominion in The Dog Whisperer with Cesar Millan", i *Journal for Critical Animal Studies*, 3(1):107–131.
- Jarzebowska, Gabriela, 2018. "Follow the rat: From necropolitics to a theory of interspecies cohabitation", i *Journal for Critical Animal Studies*, 15(3):4–25.
- Jerolmak, C., 2008. "How pigeons become rats: The cultural-spatial logic of problem animals", i *Social Problems*, 55:72–94.
- Joy, M., 2014. *Varför vi älskar hundar, äter grisar och klär oss i kor: En introduktion till karnismen: Trossystemet som gör att vi kan äta vissa djur men inte andra*. Stockholm: Karneval förlag.
- Ekström, Simon & Kaijser, Lars, (red.), 2018. *Djur: Berörande möten och kulturella smärtpunkter*. Göteborg: Makadam.
- Kalof, L. & Amthor, R. F., 2010. "Cultural representations of problem animals in National Geographic", i *Etudes Rurales*, 185:165–180.
- Larsson, Petter, 2017. "Från best till bästa vän", i *Aftonbladet* 170407.
- McCance, Dawne, 2013. *Critical Animal Studies: An Introduction*. Albany: State University of New York Press.
- Meijer, Eva, 2018. "Stray philosophy: human-dog observations on language, freedom and politics", i *Journal for Critical Animal Studies*, 12(4):105–135.
- Nilsson, Bo, 1999. *Maskulinitet: Ideologi, retorik, representation*. Umeå: Boréa.
- Packwood Freeman, Carrie, 2009. "This little piggy went to press: The American news media's construction of animals in agriculture", i *The Communication Review*, 12(1):78–103.
- Pedersen, Helena, 2011. "Release the moths: Critical animal studies and the posthumanist impulse", i *Culture, Theory and Critique*, 51(1): 65–81.
- Pöllänen, Elin & Osika, Walter, 2018. "Vi och 'de andra' – Social hållbarhet kopplat till hur vi känner, tänker och agerar i relation till andra djur", i *Socialmedicinsk tidskrift*, 2: 132–140.
- Ricard M., 2016. *A Plea for The Animals – The Moral, Philosophical, and Evolutionary Imperative to Treat All Beings With Compassion*. Boston, USA: Shambala Publications Inc.
- Sakurai, Ryo; Jacobson, Susan K. & Carlton, Stuart, 2013. "Media coverage of management of the black bear Ursus thibetanus in Japan", i *Oryx*, 47(4):519–525.
- Sanders, C., 1993. Understanding dogs: Caretakers' attributions of mindedness in canine-human relationships", i *Journal of Contemporary Ethnography*, 22: 205–226.
- Singer, Peter, 1975. *Animal Liberation: A New Ethics for our Treatment of Animals*. New York Review/Random House, New York.
- Thorsén, Liv Emma, 2013. "A dog of myth and matter: Barry the saint bernard in Bern", i Thorsén, Liv Emma; Rader, Karen A. & Dodd, Adam (eds.), *Animals on Display: The Creaturely in Museums, Zoos, and Natural History*. Pennsylvania University Press.
- Thorsén, Liv Emma, 2014. *Elephants are not Picked from Trees: Animal Biographies in Gothenburg*

Natural History Museum. Aarhus: Aarhus University Press.

Winroth, AnnCristin, 2011. "Bejaka ditt husdjur och bejaka djuret inom dig!", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 20(3–4): 77–79.

Wolch, J.R.; Gullo A. & Lassiter, U., 1997. "Changing attitudes toward California's cougars", i *Society & Animals*, 5:95–116.

Åkesson, Lynn, 2005. "Hur dör djur?", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2:12–18.

SUMMARY

Animal studies, critical perspectives, "rapid ethnography" and hero dogs

(Djurstudier, kritiska perspektiv, "rapid ethnography" och hjältehundar)

This article is a presentation of Critical Animal Studies (CAS), and an attempt to apply perspectives from CAS on representations of dogs in Swedish media. Central questions are how anthropocentrism permeate such representations, and what anthropocentrism means for the status of dogs (and animals) in general. The article illustrates how power is central for the relation between humans and dogs, and how the living conditions of dogs (and animals) are completely determined by human interests.

Keywords: critical animal studies (CAS), rapid ethnography, power relations, anthropomorphism.

Bo Nilsson, Professor of Ethnology, Department of Culture and Media Studies, Umeå University, Sweden.